

УДК 378.091.33-027.561:373.3]-026.15(045)

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-102-3-156-168>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КРЕАТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Г. Р. Клімашевська

ORCID 0000-0003-3735-5035

У статті зазначено, що ускладнення навчальної діяльності вчителя, посилення творчого характеру викладання, вміння вести роботу в умовах багатоваріантних, комплексних програм вимагає перегляду системи професійної підготовки. Доведено, що пріоритетною проблемою вищих навчальних закладів педагогічного спрямування на етапі інтеграції України до європейського освітнього простору є підготовка вчителя нової генерації, здатного до забезпечення творчого (креативного) освітнього процесу на всіх етапах власного розвитку та реалізації творчого потенціалу учнів початкової школи. Звернено увагу на суперечності між необхідністю підготовки професійних креативних випускників, готових до роботи в Новій українській школі, і недостатньою орієнтованістю закладів вищої освіти на розвиток креативності майбутніх бакалаврів початкової освіти як невід'ємної характеристики результативного виконання ними майбутніх професійних функцій. Висвітлено проблемне коло понять «творчість», «творча діяльність», «креативність», «креативна діяльність». Показано відмінність у поняттях «творчість», яку розуміють як процес, що має певну специфіку і приводить до створення нового, і «креативність», яка представлена як внутрішній ресурс людини. Проаналізовано філософські, психологічні та педагогічні підходи до формування креативної професійної діяльності майбутніх вчителів початкової школи. Охарактеризовано креативну діяльність як результат і особистісно значущу діяльність, нову якість, засновану на рефлексії та суб'єктивній самооцінці. Сформульовано авторське визначення феномена «креативна професійна діяльність» як інтегрованого особистісного утворення, яким відображається процес системної організації та самоорганізації суб'єктів педагогічної взаємодії, що виражається у творчому ставленні до іншого у процесі виконання педагогічних завдань та створює умови для креативного розвитку та саморозвитку особистості.

Ключові слова: професійна підготовка, вчитель початкової школи, креативність, творчість, професійна діяльність, креативна діяльність, креативна професійна діяльність.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Тенденції розвитку Нової української школи (НУШ), що склалися в даний час, передбачають ускладнення навчальної діяльності вчителя, посилення творчого характеру викладання, вміння вести роботу в умовах багатоваріантних, комплексних програм. Як зазначено у Концепції Нової української школи «нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін... Насамперед творчому та відповідальному вчителю, який постійно працює над собою, буде надано академічну свободу. Учитель зможе готувати власні авторські навчальні програми, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку. Держава гарантуватиме йому свободу від втручання у професійну діяльність» (Концепція Нової української школи, 2016, с. 16).

В умовах модернізації системи освіти в Україні суттєво змінюються вимоги до професійної підготовки і діяльності вчителя початкових класів, оскільки «основою всіх перетворень в освіті має стати реальне знання потенційних можливостей дітей, прогнозування потреб і моделей розвитку особистості» (Пометун, 2004, с. 5).

На думку І. Беха, «важливою стороною професійної діяльності сучасного вчителя виступає поглиблене самопізнання, співвіднесення своїх особистісних особливостей з вимогами гуманістичної орієнтації у педагогічній взаємодії. Педагогу необхідно володіти не тільки професійними знаннями і вміннями, але і вмінні творчо змінювати свою особистість з використанням психологічних знань відповідно об'єктивно існуючих морально-духовних цінностей суспільства, з врахуванням власної індивідуальності» (Бех, Готовність педагога до інноваційної діяльності).

На сьогодні ключовими для реалізації намічених завдань є розвиток якостей майбутнього вчителя, адже саме від нього залежить майбутнє освіти (Пономарьова, Петриченко, Полякова & Харківська, 2019, с.9). М. Рубінштейн наголошував: «Нова школа – це, перш за все, новий педагог. Це трактування є правильним навіть тоді, коли широке життя з його об'єктивними умовами ще не дозріло для нових форм, але школа із живим педагогом, який відчуває нові паростки майбутньої дійсності, може сформуватися і в таких несприятливих умовах у вдалу форму й спробувати пробитися у своєму власному невеликому середовищі до нових форм життя...» (Сластенин, 2004, с. 10).

Під час Всесвітнього Економічного Форуму «Майбутнє професійної діяльності, працевлаштування, компетентностей та ринку праці в умовах четвертої індустріальної революції» було окреслено перелік основних компетентностей, майбутніх фахівців: комплексне багаторівневе вирішення

проблем (Complex problem solving); критичне мислення (Critical thinking); креативність в широкому сенсі (Creativity); уміння керувати людьми (People management); взаємодія з іншими людьми (Coordinating with others); емоційний інтелект (Emotional intelligence); формування власної думки та прийняття рішень (Judgment and decision-making); клієнтоорієнтованість (Service orientation); уміння вести переговори (Negotiation); когнітивна гнучкість (Cognitive flexibility) (World Economic Forum, 2016).

Виходячи з вищезазначеного, пріоритетною проблемою вищих навчальних закладів педагогічного спрямування на етапі інтеграції України до європейського освітнього простору визначаємо підготовку вчителя нової генерації, здатного до забезпечення творчого (креативного) освітнього процесу на всіх етапах власного розвитку та реалізації творчого потенціалу учнів початкової школи.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблема професійної підготовки педагогів досліджується із різних позицій, що породжує різні підходи до її вирішення. Так, акцент на очікуваних результатах підготовки майбутніх учителів здійснюється з позицій компетентнісного підходу (В. Байденко, Е. Зеєр, І. Зимня, О. Овчарук). З позицій системного (комплексного) підходу освітній процес досліджується як система у взаємозв'язку всіх її компонентів (І. Блауберг, М. Каган, Е. Юдін). Прихильники діяльнісного підходу (Л. Виготський, П. Гальперін, В. Давидов, В. Ляудіс, З. Решетова, Н. Талізін) розглядають питання цілеспрямованого формування не тільки знання, вміння та навички, а й способів професійної діяльності з урахуванням особистісних якостей. Особистісно-орієнтований підхід забезпечує ставлення до студентів як до суб'єктів освіти (Г. Балл, І. Бех, О. Пехота, М. Чобітько).

Аналіз літератури (О. Абдуліної, О. Алексєєвої, Г. Арутюнової, К. Жуkenової, Е. Іванової, О. Канапацької, Г. Кіт, Л. Нечасової, Р. Нью, Є. Палагіної, І. Порохової, В. Сагарди, В. Шутяка та ін.) дозволяє визначити підготовку вчителя як систему змістовно-педагогічних та організаційно-методичних заходів, що спрямовані на формування особистості майбутнього педагога на основі компетентнісного підходу (Дубровська & Дубровський, 2019, с.53).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Аналіз зазначених вище наукових розвідок дозволяє визначити протиріччя між необхідністю підготовки професійних креативних випускників готових до роботи в Новій українській школі і недостатньою орієнтованістю закладів вищої освіти на розвиток креативності майбутніх бакалаврів початкової освіти як

невід'ємної характеристики результативного виконання ними майбутніх професійних функцій обґрунтовують напрям нашого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Звернення до проблеми розвитку креативної професійної діяльності майбутніх учителів початкових класів виявило необхідність побудови логіки аналізу наявного теоретичного матеріалу на цю тему, а саме: висвітлити проблемне коло понять «творчість», «творча діяльність», «креативність», «креативна діяльність».

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Творчість як науковий предмет розглядалася вже на ранніх етапах античної філософії і трактувалося як божий дар, особливий вид людської діяльності, аналогічний божественному акту творіння космосу і здійснюваний під впливом божественного натхнення. Філософсько-теологічна теорія заснована на ідеях Платона, Аристотеля, Августина про божественну творчість, результатом якої є світобудова, ідеї про здатність людини піднятися до духовної досконалості у процесі творчого акту та ін.

Пізніше творчість філософи стали розглядати як диспозиційну якість особистості, передумову розвитку знань та духовного росту (М. Бердяєв, А. Брушлинський, А. Кочергін, Б. Новіков, А. Пуанкаре, А. Спіркін, В. Цапок, А. Шумілій; спосіб діяльності й мислення, що забезпечує вихід особистості за межі традиційного, звичного, заданого буття (М. Бахтін, Г. Гиргинов, В. Іванов).

З погляду філософії, креативність є здатністю до творчого мислення, діяльність людей, що перетворює природний і соціальний світ відповідно до цілей і потреб людини на основі об'єктивних законів реальної дійсності (Г. Гегель, І. Кант, І. Фіхте, Ф. Шеллінг, А. Шопенгауер).

Для вітчизняного наукового дискурсу традиційно використання термінів «творчість» та «творчий», що визначає необхідність співвіднесення з англосовною традицією використання слова «креатив». Вважаємо за доцільне розвести категорії «творчість» та «креативність» по двох різних областях. Перше (творчість) позначає «божественний» процес творіння в мистецтві та науці, де як творчий продукт виступає художній образ, абстрактна ідея та і т.п. Друге (креативність) – процес створення чогось нового у прикладному, соціальному аспекті (реклама, дизайн, мода, поведінка, відпочинок, організація, управління тощо).

Сучасні філософи розуміють креативність не як діяльність або діяння, а насамперед як своєрідні відношення, «у які людина вступає не стільки своїм діяльнісним, доісторичним буттям, скільки своїм буттям за певними межами, віртуальним» (Пономарьова, Петриченко, Полякова & Харківська,

2019, с. 9). Креативні відношення бачать дійсність такою, як ніби вона могла б бути знову «народжуваною», навіть якщо не вносить у неї нічого нового (Лекторский, & Ойзерман, 1991, с. 147).

Поняття «креативність» увійшла до предметного поля американської біхевіоральної психології, яка намагалася з'ясувати механізми інноваційних процесів та зробити їх унаслідок цього керованими. Зазначимо, що принципи біхевіоризму є основою багатьох креативних технік, зокрема класичного методу «мозкової атаки».

Дж. Гілфорд розглядає креативність як фактор соціального інтелекту, до якого відносить здатність до пізнання класів, систем, перетворень, результатів поведінки, і навіть здатність передбачати наслідки поведінки, адекватність відображення вербальної та невербальної експресії, розуміння логіки розвитку складних ситуацій міжособистісної взаємодії, і навіть розуміння внутрішніх мотивів поведінки людей. На думку Дж. Гілфорда, креативність характеризується дивергентністю («розгалуження, що йде в різних напрямках») мислення, яке допускає безліч шляхів для вирішення проблеми, призводить до несподіваних висновків та результатів. Таке мислення протиставляється конвергентному («схожому»), націленому на єдино правильне рішення (Guilford, 1986, с. 12).

На відміну від Гілфорда, С. Медник вважає, що в процесі творчості присутня як конвергентна, так і дивергентна складові, точніше розподіл пізнавального акта на ці складові описує його неадекватно (Mednick, 1962, р. 220). На думку С. Медника, процес вирішення проблеми буде креативнішим, якщо елементи проблеми взяті з віддалених областей. Відмінність творчого рішення від стереотипного, за науковцем, визначається не особливістю операції, а здатністю долати стереотипи на заключному етапі мислительного синтезу та широтою поля асоціацій. Таким чином, креативність не відкидає конвергентного мислення.

У свою чергу Я. Пономарьов (1960) визначає творчість у широкому значенні слова «як механізм розвитку, як взаємодія, що веде до розвитку», а творче мислення як процес у ситуації розв'язання задачі, причому творчим завданням він вважає завдання, вирішення якого неможливо отримати шляхом логічного висновку. З погляду науковця, творчість людини – це «одна з конкретних форм прояву механізму розвитку». В основу підходу до вивчення даної конкретної форми покладено принцип трансформації етапів розвитку явища в структурні рівні його організації та функціональні шаблі подальших розвиваючих взаємодій.

Прикмітно, що досі залишається питання про розмежування понять «творчість» та «креативність». Спочатку більшістю дослідників креативність розглядалася у межах загального підходу до вивчення

психології творчості. Як зазначає Т. Ребеко (1998), існують два підходи до вивчення творчості: перший ототожнює сутність творчості та творіння, другий описує сутність творчості з позицій творця (с. 45).

У свою чергу Н. Гнатко (1994) розводить поняття «творчість» і «креативність», визначаючи їх як дві сторони єдиного кола явищ, де творчість є процесуально-результативною стороною цієї єдності, а креативність суб'єктно-обумовлюючою стороною.

Представники методологічного підходу (Б. Ананьєв, К. Платонов, С. Рубінштейн, Н. Хамітов, П. Егенмейер) розуміють творчість як функцію проблемної ситуації та визначають креативність через особливості процесу розв'язання задачі. У працях вітчизняних науковців (В. Андрєєв, І. Бех, Д. Богоявленська, П. Вахтеров, І. Загвязинський, І. Зязюн, Н. Кичук, Я. Коменський, П. Кравчук, І. Лернер, В. Радул, С. Сисоєва, К. Ушинський, О. Феоктистова) творчість розуміється як соціальний феномен і як механізм розвитку, як атрибута, властивого природі та суспільству. Основна характеристика творчості полягає у здатності створювати щось нове, оригінальне. Креативність постає як окремий аспект вивчення творчості і сприймається як внутрішній ресурс, потенціал людини.

У своєму дослідженні Т. Бакуменко розмежовує поняття творчість і креативність. Науковець зазначає, що відмінність полягає в тому, що творчість розуміють як процес, що має певну специфіку і приводить до створення нового, а креативність розглядають як внутрішній ресурс людини. Хоча креативність і творчість спрямовані на перетворення довкілля і самого себе, але в процесі креативної діяльності формується система знань і цінностей самого суб'єкта, а в процесі творчої діяльності відбувається систематизація соціокультурних відносин, норм, цінностей, знань, способів дій. І в творчості, і в креативності присутній момент оцінки створеного і створюваного, але у творчості це оцінка з боку іншого, а в креативності щонайменше самооцінка. Поняття «творчість» є більш загальним (що включає в себе також і креативність), що відображає, окрім суб'єктивних моментів, також процес новизни, яку породжує суб'єктом діяльності. Нові концептуальні підходи до творчості, виокремлення різних її видів, факторів дозволяють говорити про те, що ця категорія набуває полімерного характеру, а сама творчість повинна розглядатися як сутність життєдіяльності сучасної людини (Бакуменко, 2021, с.40).

Ми також дотримуємося цього підходу, оскільки вивчення креативності як одного з аспектів творчості допомагає спостерігати всю неоднозначність та складність її прояву. Окрім того, у такому випадку є можливість вивчати креативність у зв'язку із загальними закономірностями творчості.

Як зазначає О. Попадич, дослідження, присвячені вивченню креативності, можна умовно розділити на дві області: дослідження креативності як універсальної пізнавальної творчої здатності (Дж. Гілфорд, К. Тейлор, Е. Торренс, А. Пономарьов, С. Медник і ін.) та дослідження креативності з позиції своєрідності особистісних характеристик творчої особистості, а також мотиваційних та соціокультурних корелятивів креативності (Ф. Баррон, А. Маслоу, Д. Богоявленська та ін.) (Попадич. Моделювання у процесі навчання як засіб формування креативності у майбутніх учителів початкової школи).

У психології поняття креативність трактується у декількох аспектах: асоціативна теорія розглядала креативність з погляду виникнення асоціацій; гештальт-психологія – з погляду продуктивного мислення, психоаналіз – з позиції освіти творчої енергії та мотивації творчої діяльності, гуманістична психологія – через мотивацію та самоактуалізацію.

Узагальнює всі ці психологічні підходи, на нашу думку, визначення, представлене у словнику з психології: «креативність» – творчий потенціал і здібності індивіда, які виявляються в ментальних актах, емоційних чуттєво-актопроцесах, в процесі комунікації з іншими індивідами, а також в різних формах-видах діяльності, ініціативності, активності, пов'язаних із створенням – репродукуванням – продукуванням тих чи інших предметів, продуктів діяльної активності» (Петровский & Ярошевский, 1990, с. 202).

У педагогіці креативність розглядається з позиції проблемних ситуацій і в загальному вигляді є здатністю вирішувати безліч завдань у мінливих обставинах, а також передбачає такі компетенції: уміння приймати рішення в різних ситуаціях; уміння заявляти про свої потреби та інтереси; уміння знаходити інші джерела інформації; здатність генерувати оригінальні способи вирішення проблеми (Чошанов, 2012, с.123).

На думку М. Холодної, сутність креативності проявляється у протиріччі між продуктивним та репродуктивним компонентами діяльності людини, де продуктивна дія завжди є кроком у невідомість (Холодная, 1997). Ми згодні з думкою І. Дубіни, яка вказує на тісний зв'язок креативності з суспільною свідомістю, соціокультурним середовищем, оскільки середовище сприяє розвитку креативності особистості за її прагнення реалізувати власний потенціал у творчій діяльності.

Дослідження А. Брушлинського, І. Калюшина, О. Тихомирова виявили, що творчість та креативність опосередковані діяльністю людини – творця, що створює нові оригінальні цінності. Так, А. Брушлинський визначає креативність основною ознакою будь-якого мислення, яка обумовлена предметною діяльністю і відіграє домінуючу роль у творчому процесі. Ми поділяємо цю точку зору та розуміємо креативність як здатність

особистості в результаті творчого акту чи будь-якої іншої діяльності нестереотипно, продуктивно та спрямовано використовувати когнітивні, емоційні, психічні, аналітичні, операційні та інші ресурси для отримання найбільш ефективного результату.

Слід зазначити, що дослідники Т. Баришева, Н. Гнатко, В. Дружинін підрозділяють креативність на потенційну та актуальну. З їхньої точки зору, потенційна креативність представляє креативність діяльнісну, що характеризує готовність особистості до формування актуальної креативності та творчої активності. Відповідно до такої позиції передбачається, що потенційна креативність є тією особистісною основою, на якій внаслідок впливу умов середовища та наслідування зразка формується актуальна. У зв'язку з цим потенційна креативність розглядається як загальнолюдська особистісна характеристика, якою тією чи іншою мірою володіє будь-яка людина, незалежно від того, займається вона творчою діяльністю чи ні.

Цінним для дослідження є виокремлені А. Матюшкіним етапи творчої діяльності: активна первинна діяльність; усвідомлення протиріччя; потреба у пошуку відповідей; самовираження та самореалізація; ствердження (Матюшкін, 2003).

На нашу думку, ще одним етапом у цій послідовності є рефлексія отриманого результату, тобто самооцінка відповідності якості конкретного продукту до вихідного задуму, важливим також є реакція і оцінка оточуючими якості продукту, і навіть визначення варіантів подальшого самовдосконалення продукту та своєї діяльності.

Відповідно до вищесказаного, креативна діяльність розглядається нами не лише як результат, а й як особистісно значуща діяльність, нова якість, заснована на рефлексії та суб'єктивній самооцінці.

Наукові розвідки стосовно професійної діяльності (О. Бодальов, А. Деркача, І. Зязюн, Є. Клімов, О. Маркова, В. Шадріков) дозволяють стверджувати, що творча діяльність суттєво впливає на ефективність професійної діяльності в процесі професіоналізації особистості.

З іншого боку, однією з провідних характеристик професійного мислення є творча здатність фахівця бачити процеси, явища, ідеї у розвитку, динаміці, яка є провідною характеристикою як креативного мислення, так і креативної особистості. Професійне мислення як вищий рівень фахового мислення, за визначенням багатьох фахівців, відноситься саме до креативного мислення (Тімченко & Самохвалов, 2014).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, вищевикладений аналіз наукової літератури забезпечує якнайкраще усвідомлення базових у нашому дослідженні понять «творчість»,

«креативність», «креативна діяльність», «професійна діяльність», логічне міждисциплінарне інтегральне дослідження креативної професійної діяльності як цілісного конструкта й уможливорює формулювання авторського визначення феномена «креативна професійна діяльність» як інтегрованого особистісного утворення, яким відображається процес системної організації та самоорганізації суб'єктів педагогічної взаємодії, виражається у творчому ставленні до іншого у процесі виконання педагогічних завдань та створює умови для креативного розвитку та саморозвитку особистості.

Для більш ґрунтовного усвідомлення й осмислення процесу формування креативної професійної діяльності майбутніх учителів початкових класів є нагальною потреба в окресленні змісту та структури досліджуваного явища.

Література

1. Guilford J. P. Creative Talents. New York, 1986.
2. Mednick S. A. The associative basis of the creative process. *Psychological Review*. 1962. № 69. P. 220-232.
3. World Economic Forum. The Future of Jobs, Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum : Geneva. 2016. 167 p.
4. Бакуменко Т.К. Творчий саморозвиток майбутніх фахівців дошкільної освіти в культурно-освітньому просторі педагогічного коледжу : дис. ... д-ра філософії: 011 Освітні, педагогічні науки / Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2021. 300 с.
5. Бех І. Д. Готовність педагога до інноваційної діяльності. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/12080688.pdf> (дата звернення: 12.09.2021).
6. Гнатко Н. М. Проблема креативности и явление подражания. Москва : Ин-т психологии РАН, 1994. 43 с.
7. Дубровська Л. О., Дубровський В. Л. До питання підготовки майбутніх вчителів початкової школи у закладах вищої освіти. *Молодий вчений*. 2019. № 5.2 (69.2). С. 56-64.
8. Концепція Нової української школи URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 02.11.2021).
9. Матюшкин А. М. Мышление, обучение, творчество. Москва : Изд-во МПЦИ, 2003. 198 с.
10. Пометун О. І Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : «К.І.С.», 2004. 112 с.
11. Пономарёв Я. А. Психология творческого мышления. Москва, 1960.

12. Попадич О. О. Моделювання у процесі навчання як засіб формування креативності у майбутніх учителів початкової школи. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/25755/3/Попадич_Львів_Стаття.pdf (дата звернення: 02.11.2021).
13. Психология. Словарь / Под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. 2-е изд. Москва : Политиздат, 1990. 494 с.
14. Ребеко Т.А. Ментальная репрезентация: динамика и структура. Москва : Изд-во «Институт психологии РАН», 1998. С. 25-54.
15. Рубинштейн М. М. Проблема учителя: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / под ред. В. А. Слатенина. Москва : Академия, 2004. 170 с.
16. Теория познания: в 4-х т. / под ред. В. А. Лекторского, Т. И. Ойзермана. Москва : Мысль, 1991. Т. 2: Социально-культурная природа познания. 479 с.
17. Технології розвитку креативних здібностей майбутніх учителів: монографія / Г. Ф. Пономарьова, Л. О. Петриченко, І. В. Полякова, А. А. Харківська; Комуніальний заклад «Харківська гуманітарнопедагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : Видавець О. А. Мірошніченко, 2019. 272 с.
18. Тімченко О., Самохвалов О. Креативність як інваріанта професіоналізму співробітників правоохоронних органів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2014. Вип. 4. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/2432/1/Vnadsps_2014_4_22.pdf (дата звернення: 03.11.2021).
19. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования. Томск : Институт психологи РАН, 1997. 392 с.
20. Чернилевский Д. В., Морозов А. В. Креативная педагогика и психология: учебное пособие для вузов. Москва, 2001. 232 с.
21. Чошанов М. Гибкая технология проблемно-модульного обучения. Москва : Народное образование, 2012. 158 с.

References

1. Guilford, J. P. (1986). *Creative Talents*. New York. (eng.).
2. Mednick, S. A. (1962). The associative basis of the creative process. *Psychological Review*. 69, 220-232 (eng.).
3. World Economic Forum (2016). *The Future of Jobs, Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution*, 167. World Economic Forum: Geneva (eng.).
4. Bakumenko, T. K. (2021). *Tvorchyi samorozvytok maibutnix fakhivtsiv doshkilnoi osvity v kulturno-osvitnomu prostori pedahohichnoho koledzhu [Creative self-development of future specialists of preschool education in the cultural and educational space of the pedagogical college]*. (Thesis of Doctor of Philosophical Sciences), 300. Communal Institution "Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy" of Kharkiv Regional Council. Kharkiv (ukr).
5. Bekh, I. D. *Hotovnist pedahoha do innovatsiinoi diialnosti [Readiness of the teacher to innovative activity]*. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/12080688.pdf> (date of appeal: 12.09.2021) (ukr).
6. Gnatko, N. M. (1994). *Problema kreativnosti i yavlenie podrazhaniya [The problem of creativity and the phenomenon of imitation]*, 43. Moscow: Institute of psehology of RAS (rus).

7. Dubrovska, L. O., & Dubrovskiy, V. L. (2019). Do pytannia pidhotovky maibutnikh vchyteliv pochatkovoi shkoly u zakladakh vyshchoi osvity [On the issue of training future primary school teachers in higher education institutions]. *Molodyi vchenyi*, 5.2 (69.2), 56-64 (ukr).
8. Kontseptsia Novoi ukrainskoi shkoly [The concept of the New Ukrainian school] (2016). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serechnya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (date of appeal: 02.11.2021) (ukr).
9. Matjushkin, A. M. (2003). *Myshlenie, obuchenie, tvorchestvo* [Thinking, learning, creativity], 198. Moscow: Publishing House of MPSI (rus).
10. Pometun, O. I. (2004). Dyskusiia ukrainskykh pedahohiv navkolo pytan zaprovadzhennia kompetentnisnogo pidkhodu v ukrainskii osviti [Discussion of Ukrainian teachers around the introduction of a competency-based approach in Ukrainian education]. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektivy*: Biblioteka z osvithoi polityky, 112. O. V. Ovcharuk (ed.). Kyiv: K.I.S. (ukr).
11. Ponomaryov, Ya. A. (1960). *Psihologiya tvorcheskogo myshleniya* [Psychology of creative thinking]. Moscow (rus).
12. Popadych, O. O. *Modeliuвання u protsesi navchannia yak zasib formuvannia kreatyvnosti u maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly* [Modeling in the learning process as a means of forming creativity in future primary school teachers]. Retrieved from https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/25755/3/Popadych_Lviv_Stattia.pdf (date of appeal: 02.11.2021) (ukr).
13. Petrovskiy, A. V., & Yaroshevskiy, M. G. (1990). *Psikhologiya. Slovar* [Psychology. Dictionary] (2-d ed., 494). Moscow: Politizdat (rus).
14. Rebeko, T. A. (1998). *Mentalnaya reprezentatsiya: dinamika i struktura* [Mental Representation: Dynamics and Structure], 25-54 Moscow: Publishing House of the Institute of Psychology of RAS (rus).
15. Rubinshteyn, M. M. (2004). *Problema uchitelya: ucheb. posobie dlya stud. vyssh. ped. ucheb. zavedeniy* [Teacher problem: study guide for students of higher pedagogical educational institutions], 170. V. A. Slastenin (ed.). Moscow: Akademiya (rus).
16. Lektorskiy, V. A., & Oyzerman, T. I. (1991). *Teoriya poznaniya* [Theory of knowledge] (in 4 vol., Vol. 2. Social Cultural Nature of Cognition, 479). Moscow: Mysl (rus).
17. Ponomarova, H. F., Petrychenko, L. O., Poliakova, I. V., & Kharkivska, A. A. (2019). *Tekhnologii rozvytku kreatyvnykh zdibnostei maibutnikh uchyteliv: monohrafiia* [Technologies for the development of creative abilities of future teachers: monograph], 272. Communal Institution "Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy" of Kharkiv Regional Council. Kharkiv: Vydavets O. A. Miroshnychenko. 232 s. (ukr).
18. Timchenko, O., & Samokhvalov, O. (2014). Kreatyvnist yak invarianta profesionalizmu spivrobotnykiv pravookhoronnykh orhaniv [Creativity as an invariant of the professionalism of law enforcement officers]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, 4. Retrieved from http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/2432/1/Vnadps_2014_4_22.pdf (date of appeal: 03.11.2021) (ukr).

19. Holodnaya, M. A. (1997). *Psihologiya intellekta: paradoksy issledovaniya [The psychology of intelligence: paradoxes of research]*, 392. Tomsk: Institute of Psychology of RAS (rus).
20. Chernilevskiy, D. V., & Morozov, A. V. (2001). *Kreativnaya pedagogika i psihologiya: uchebnoe posobie dlya vuzov [Creative pedagogy and psychology: tutorial for higher education institutions]*, 232. Moscow (rus).
21. Choshanov, M. (2012). *Gibkaya tehnologiya problemno-modulnogo obucheniya [Flexible technology of problem-modular learning]*, 158. Moscow: Narodnoe obrazovanie (rus).

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ КРЕАТИВНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В УСЛОВИЯХ НОВОЙ УКРАИНСКОЙ ШКОЛЫ

Г. Р. Климашевская

В статье отмечено, что усложнение учебной деятельности учителя, усиление творческого характера преподавания, умение вести работу в условиях многовариантных, комплексных программ требует пересмотра системы профессиональной подготовки. Доказано, что приоритетной проблемой высших учебных заведений педагогического направления на этапе интеграции Украины в европейское образовательное пространство является подготовка учителя нового поколения способного к обеспечению творческого (креативного) образовательного процесса на всех этапах собственного развития и реализации творческого потенциала учащихся начальной школы. Обращено внимание на противоречие между необходимостью подготовки профессиональных креативных выпускников, готовых к работе в Новой украинской школе, и недостаточной ориентированностью заведений высшего образования на развитие креативности будущих бакалавров начального образования как неотъемлемой характеристики результативного выполнения ими будущих профессиональных функций. Освещен проблемный круг понятий «творчество», «творческая деятельность», «креативность», «креативная деятельность». Показано различие в понятиях «творчество», понимаемое как процесс, имеющий определенную специфику и приводящий к созданию нового, и «креативность», которая представлена как внутренний ресурс человека. Проанализированы философские, психологические и педагогические подходы к формированию креативной профессиональной деятельности будущих учителей начальной школы. Охарактеризована креативная деятельность как результат и лично значимая деятельность, новое качество, основанное на рефлексии и субъективной самооценке. Сформулировано авторское определение феномена «креативная профессиональная деятельность» как интегрированного личностного образования, отражающего процесс системной организации и самоорганизации субъектов педагогического взаимодействия, который выражается в творческом отношении к другому в процессе выполнения педагогических задач и создает условия для креативного развития и саморазвития личности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, учитель начальной школы, креативность, творчество, профессиональная деятельность, креативная деятельность, креативная профессиональная деятельность.

THEORETICAL ASPECTS OF THE CREATIVE PROFESSIONAL ACTIVITY OF FUTURE ELEMENTARY TEACHERS IN THE CONDITIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

H. R. Klimashevskya

The article notes that the complication of the teacher's educational activities, strengthening the creative nature of teaching, the ability to work in multivariate, comprehensive programs requires a review of the training system. It is proved that the priority problem of higher educational institutions of pedagogical direction at the stage of Ukraine's integration into the European educational space is the training of a new generation of teachers capable of providing a creative educational process at all stages of their own development and realization of creative potential. Attention is drawn to the contradiction between the need to prepare professional creative graduates ready to work in the New Ukrainian School and the lack of focus of higher education institutions on the development of creativity of future bachelors of primary education as an integral characteristic of effective future professional functions. The problematic circle of concepts "creativity", "creative activity", "creativity", "creative activity" is covered. The difference in the concepts of "creativity" is understood, understood as a process that has a certain specificity and leads to the creation of a new one, and "creativity", which is presented as an internal human resource. Philosophical, psychological and pedagogical approaches to the formation of creative professional activity of future primary school teachers are analyzed. Creative activity as a result and personally significant activity, new quality based on reflection and subjective self-assessment are characterized. The author's definition of the phenomenon "creative professional activity" as integrated personal education is formulated. in the process of performing pedagogical tasks and creates conditions for creative development and self-development of the individual.

Key words: Professional training, primary school teacher, creativity, creativity, professional activity, creative activity, creative professional activity.

Клімашевська Ганна Романівна – аспірантка кафедри теорії і практики початкової освіти факультету початкової, технологічної та професійної освіти Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ, Україна). E-mail: annklim19@gmail.com

Климашевская Анна Романовна – аспірантка кафедри теорії і практики начального образования факультета начального, технологического и профессионального образования Государственного высшего учебного заведения «Донбасский государственный педагогический университет» (г. Славянск, Украина). E-mail: annklim19@gmail.com

Klimashevskya Hanna Romanivna – postgraduate student of the Department of Theory and Practice of Primary Education of the Faculty of Primary, Technological and Professional Education of the State Higher Educational Institution "Donbass State Pedagogical University" (Sloviansk, Ukraine). E-mail: annklim19@gmail.com